

Postępowanie cywilne Polubowne rozstrzygnięcie sporów

Czy sądy arbitrażowe odciążą powszechne?

DANIEL HASIK

Rozpatrywany przez Sejm projekt nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego proponuje m.in. zmianę przepisów normujących postępowanie przed sądem polubownym i usuwa bariery ograniczające rozwój sądownictwa polubownego w Polsce.

Rozwój sądownictwa polubownego jest faktem – obecnie w Polsce funkcjonuje około 30 takich sądów. Czy mogą spełniać bardziej istotną rolę, tak jak się od nich oczekuje? Niezupełnie. Żaden akt prawny nie reguluje bowiem kompleksowo tej problematyki, unormowania w kodeksie postępowania cywilnego są fragmentaryczne, a procedury związane z kontrolą wyroków dokonywaną przez sądy powszechne przeciągają się. Niestety, planowane zmiany w k.p.c., choć usuwają pewne bolączki, nie staną się cudownym panaceum.

Pozorne zalety

Teraz kontrola wykonywana przez sądy powszechne przebiega dwuetapowo: najpierw stwierdza się wykonalność orzeczenia (art. 711 k.p.c.), a następnie nadaje mu klauzulę wykonalności (art. 776 i nast. k.p.c.). Postępowanie polubowne, które trwa przeciętnie od 6 do 9 miesięcy, przedłuża się w ten sposób o kilka kolejnych. A przecież szybkość ma być jedną z głównych zalet sądownictwa polubownego. Od postanowień przysługują też środki odwoław-

cze, co jeszcze wydłuża procedurę i w konsekwencji stawia pod znakiem zapytania sensowność powoływania sądów polubownych.

Proponuje się wyeliminować dwuetapowość kontroli orzeczeń sądów polubownych. W stosunku do wyroków oraz ugód, które nadają się do wykonania w drodze egzekucji, stwierdzenie wykonalności ma następować w toku samego postępowania o nadanie tym wyrokom klauzuli wykonalności. W stosunku zaś do wyroków i ugód, które nie nadają się do wykonania w drodze egzekucji – np. wyroków ustalających istnienie lub nieistnienie prawa lub stosunku prawnego oraz kształtujących prawo lub stosunek prawny – będzie przeprowadzane jedynie postępowanie dotyczące stwierdzenia ich skuteczności.

Tak więc nie trzeba już będzie inicjować dwóch odrębnych postępowań: w sprawie stwierdzenia wykonalności wyroku sądu polubownego oraz w sprawie nadania temu wyrokowi klauzuli wykonalności. Istnieją jednak obawy, że proponowane zmiany nie skrócą znacząco postępowania kontrolnego, w szczególności wyroków i ugód nienadających się do wykonania w drodze egzekucji. Przepisy k.p.c. stanowią dla postępowania egzekucyjnego trzydniowy termin instrukcyjny do rozpoznania wniosku o nadanie klauzuli wykonalności (art. 781¹ k.p.c.), ale ani obecne przepisy, ani proponowane zmiany nie przewidują żadnych terminów do rozpoznania wniosku o stwier-

dzenie przez sąd powszechny skuteczności wyroku sądu polubownego. W praktyce może to oznaczać różne prędkości dokonywanej kontroli orzeczeń sądów polubownych, w zależności od tego, czy orzeczenie nadaje się do wykonania w drodze egzekucji, czy nie.

Nie można też pominąć, że postanowienia sądu powszechnego w sprawie stwierdzenia skuteczności lub nadania klauzuli wykonalności będą nadal podlegały zaskarżeniu. Zachowana więc zostaje dwuetapowość postępowania kontrolnego.

Arbitraż dwuinstancyjny

Projekt dopuszcza możliwość powołania dwuinstancyjnego sądownictwa polubownego (art. 711 § 1). W ten sposób rozwiewa wątpliwości doktrynalne na gruncie aktualnego brzmienia przepisów art. 711 k.p.c. Ustalenie dwóch instancji sądu polubownego pozwoli zagwarantować merytoryczną kontrolę orzeczenia sądu polubownego pierwszej instancji. Biorąc pod uwagę w praktyce bardzo ograniczoną, bo nie merytoryczną, kontrolę sprawowaną przez sądy powszechne, warto taką ewentualność wziąć pod uwagę przy konstruowaniu zapisu na sąd polubowny.

Podstawy kontroli

Proponuje się również pewne terminologiczne zmiany. Pojęcie „zasady współżycia społecznego” ma zastąpić termin „dobre obyczaje”, co

Największy w Polsce sąd arbitrażowy działa przy Krajowej Izbie Gospodarczej. Właśnie ten sąd ogłosił drugą już edycję konkursu na prace magisterskie dotyczące sądownictwa polubownego. Prace można wysłać do 15 października 2004 r. na adres KIG: 00-074 Warszawa, ul. Trębacka 4.

należy powitać z uznaniem, jako kolejny etap usuwania klauzul nie do końca odpowiadających obecnym warunkom rynkowym. Dobre obyczaje stają się przesłanką kontroli orzeczeń sądów polubownych (obok praworządności) przy stwierdzeniu skuteczności oraz nadawaniu klauzuli wykonalności tym orzeczeniom. Sprzecznosc z dobrymi obyczajami daje również podstawę do złożenia skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego. W tej zmianie nie należy upatrywać nowych, odmiennych trendów wykładni art. 711 i 712 k.p.c., lecz raczej technicznej realizacji zamierzonych przez ustawodawcę zmian systemowych. W procesie poszukiwania stosownego miernika, czyli obyczaju, sąd będzie się skupiał na badaniu, czy w ogóle w tej sferze istnieją obyczaje w obrocie.

Autor jest aplikantem radcowskim w OIRP w Warszawie, prawnikiem w kancelarii prawniczej Linklaters w Dziale Spory Sądowe i Arbitrażowe oraz w Dziale Własności Intelktualnej